

Quia met humana sperit iniqua malit puz boni uerq in
ria diuertet h mox **H**ic uido ds e oia uia ue feruere **V**
uerrit uecta q uelle potest met pua **S**ic t hae ualle mnt
me dures met soba h ptopore fecat hoc antedat du
giles **S**ic uo uidi p quida corouet l para hae t dcoru g

S I M =
PLEX ET AP =
TISSIMVS ORANDI MO=
dus, per D. Mart. Luth. in gra=
tiam amici cuiusdam scriptus.

Nunc Latinitate
donatus.

VITEBERGÆ.

Excudebat Nicolaus
Schirlentz.

1537

SIMPLEX

ET SVCCINCTVS ORANDI

modus, in gratiam Amici cuiusdam scriptus. a D. Mart.

Luth.

Quod efflagitasti a me toties, nunc accipe. Communico tecum id quod habeo, quamq; ego in orando rationem ac formam sequor, aperio. Christus adaugeat tibi & omnibus pijs fidem & adsit gratia sua ut meliora etiam prestare possitis.

PRINCIPIO, CVM ob peregrinas cogitationes curasq; & negocia uaria ad orandum torpere ac suffrigidum me esse sentio (ut semper caro & Satan ab orando nos quacunq; possunt occasione auocant & resmorantur) mox arrepto Psalteriolo meo,
A 2 seceden

secedens abdo me in conclaue meum, uel si
dies & tempus id requirit, confero me in
templum ad Ecclesiam, ibiq; Decalogum,
Symbolum fidei, & si temporis multum su-
per est, aliquot etiam sententias Christi, Pauli,
item & Psalmos, de uerbo, puerorum in mo-
rem recito.

Ac in primis laudatus mos est & omni-
bus modis retinendus, diem a precatione au-
spicari, eam omnibus actionibus premittere
& ut mane omnium operum nostrorum
oratio primum, sic & sub somnum omni-
um postremum esse debet. Cauebis itaq;
summa diligentia ne animo surrepant, tibiq;
imponant cogitationes, quæ dictant iubentq;
ut oratione in horam unam atq; alteram
protracta, ante hoc aut illud absoluas. Hæ
cogitationes ab oratione nos abducunt, ut in-
de occupationibus obruti & negocijs circum-
uenti, totos sæpe dies, orationis prorsus oblitus,
transmittamus.

Equidem possunt negocia & opera in-
cidere, quæ tam bona & frugifera sint, aut
plus etiam commodi atq; utilitatis pariant,
quàm oratio, maxime cum ugens necessitas
aliqua,

aliqua, ea exigit. Ita fertur sententia Hiero-
nymi nomine, Piorum opera orationes esse,
Et usurpatur prouerbij uice inter germanos,
Qui fideliter laborat bis orat. Hæ sententiæ
non alio sensu dictæ sunt, quam q̄ homo pius
officium suum faciens, inter laborandum
Deum timet & honorat, memor mandato-
rum ipsius, ne quem iniuria afficiat, ne quem
dolis & fraude circumueniat, ne quid suffu-
retur, ne cui incommodet. Hæ cogitationes,
hic animus, Dei timore & fide imbutus, faci-
unt ut opera reputentur & sint oratio, adeoq̄
sacrificium etiam eucharisticum.

E contra uerissimum est, omnia impij
opera, meras esse blasphemias maledictiones
& peccata, eumq̄ qui segniter laborat nec
bona fide facit officium suum, dupliciter bla-
sphemare. Siquidem impij cordis impias esse
cogitationes necesse est, cum omnis timoris
Dei sit uacuum, hincq̄ sequatur contemptus
Dei, & contumax atq̄ obstinata mandato-
rum Dei transgressio, Nec quicquam potest
tale cor aliud apud se uersare & machinari,
quam quomodo imponat, defraudet, & le-
dat pro-

A 3

dat pro-

dat proximum. Hæ cogitationes quid sint
aliud quàm meræ in Deum & homines bla=
sphe^mia, quàm meræ abominationes, quibus
seipsum etiam execratur impius, & tandem
ad extremam mendicitatem redigitur, reddi=
turq; ad omnia officia ineptus & homo disso=
lutus, nihili, & deploratus. Hanc orati=
onem perpetuã, intelligi uult Christus apud
Lucã Cap. 11. ubi iubet indefinenter orare.
Semper enim et acurate cauendum ne temere
peccemus, ne quem iniuria afficiamus, At id
fieri non potest ab eo, qui Deum non timet,
& eius præcepta ob oculos non habet. Ait
enim Psal. 1. Beatus cuius uoluntas in lege
Domini in lege eius meditabitur die ac nocte.

Sed interim cauendum etiam ne hoc
prætextu uerè orare desuescamus, fingamusq;
sepius opera nobis necessaria, quæ necessaria
nō sunt, atq; ita tandem socordes, languentes,
tediosi, & torpidi ad orandum reddamur.
Satan enim non stertit, semper nos circuit,
perpetuo struit insidias in omnes occasiones
intentus, Ad hæc ualde uegeta & ala=
tris, ualde propensa & procliuis ad pec=
candum

candum & Spiritui orationis reluctandum
est caro nostra.

Sed, ut redeamus ad institutam orationem, ubi cor recitatione Decalogi & reliquorum, cuius facta mentio, incaluit, cumq; iam collectum apud se est, procumbens in genua, aut erectus palmis oculisq; in coelum protensis, his uerbis Deum compello.

O Pater Coelestis, Clementissime Deus, Miserrimus ego peccator indignus sum, qui oculos & manus ad te extendam teq; precibus meis obtundam, uerum cum praeceperis omnibus, ut orarent, cumq; te nos exauditurum promiseris, ad haec cum ipse tu uerba orandiq; formam nobis per dilectum filium tuum Iesum Christum praescripseris, Impulsus mandato tuo adsum, sisusq; promissis tuis, oro in nomine Domini mei cum omnibus pijs in his terris, uti nos docuit filius ille tuus dilectissimus. Pater noster & cet.

Prima Petitio.

Vbi ad uerbum totam orationem Domini-
nicana

A 4

nicana

nicam recitauit, partem unam, aut plures si li-
bet repeto, Ac primam petitionem (Sanctifi-
cetur nomen tuum) in hæc uerba. Eia, In-
dulgentissime Pater, sanctifica queso nomen
tuum tam in nobisipsis q̄ in toto mundo,
dele, dissipa, euerte, eradica uniuersas abomi-
nationes, Idolatrias, sectas, hæreses tum Tur-
ce tum Papæ omniumq; pseudapostolorum,
fanaticorum & erroneum, qui nomen illud
tuum falso iactant, & horribiliter blasphemant,
scdissimeq; eo abutuntur, palam sum-
ma & præfidenti impudentia iactant ea, quæ
docent & tradunt, tuum esse uerbum, & Ec-
clesiæ mandatum, cum tamen Diaboli sint
imposturæ, mendacia, & fraudes. Atq; hoc
pretextu nominis tui innumerabilem anima-
rum cateruam miserrime per totum terra-
rum orbem seducunt, & immani crudelitate
sanguinem innocentem profundunt, omnes
pios odio acerbissimo persequuntur putantq;
se etiam cultum tibi præstare.

Hic Pater optime conuerte & auerte,
Conuerte eos qui conuertendi sunt, ut nobis
seum illi & nos cum illis nomen tuum sancti-
ficemus

ficemus & glorificemus, tum recte & pure
docendo, tum innocenter sancteque uiuen-
do. Auerte autem & compeſce iſtos qui ob-
durati reſipiſcere nolunt, ut aliquando finem
faciant ſacroſancto nomine tuo abutendi, il-
ludque blaſphemandi & miſeros imperitoſque
homines ſeducendi. Amen.

Secunda Petitio.

(Adueniat regnum tuum) Hic diccs. **Vi-**
des, Domine Deus, Pater optime, quod non mo-
do mundi ſapientia & ratio Nomen tuum
blaſphemijs afficiat, tuumque honorem men-
dacio & Diabolo communicet, ſed & omnes
uires ſuas, omnes opes, omnem potentiam,
quam tu in terris ad corporalem hanc uitam
regendam & ad tibi ſeruicendum dedisti, quod
inquam, omnia hæc ſua regno tuo opponant,
iſque id oppugnent & deſtruere conentur.
Præpotentes ſunt, maximi ſunt, ſapientiſſimi
ſunt, callidiſſimi ſunt, infinita illorum multi-
tudo eſt, omnium rerum copia affluunt, om-
nigenis bonis ac dotibus fortunæ & corporis
abundant, Diuexant, exercent, affligunt, atte-
runt,

A S

runt,

runt, impediunt, turbant & persequuntur
pusillum illum regni tui gregem, Eumq; cum
sit imbecillis & imbellis cum sit abiectus &
contemptus cum sit exiguus & paruulus,
ferre nullo modo uolunt, uitaq; illum indig-
num iudicant, Hisq; putant se tibi etiam gra-
tissimum cultum prestare. Hic, Domine
Deus Pater optime, conuerte & auerte. Con-
uerte eos qui filij tui & regni tui consortes
membraq; futuri sunt, ut illi nobiscum & nos
cum illis, tibi in regno tuo, in uera fide mini-
meq; simulata charitate seruiamus, & ex hoc
inchoato hic regno tuo, in aeternum proficis-
camur. Auerte autem & frange uires illo-
rum qui in hoc omnes suas uires, omnem po-
tentiam, omnes facultates intendunt, toti in
hoc incumbunt, ut regno tuo incommodent
idq; perturbent & euertant, eos inquam fran-
ge et auerte ut a sede depositi & precipitati,
humilitati, et confusi, a cepto desistant. Amē.

Tertia Petitio.

(Fiat uoluntas tua sicut in caelo, & in
terra) Hic dices. Scis Pater Optime, mun-
di in gea

di ingenium & studium peruersissimum, ubi
uidet se frustra laborare in extinguenda no-
minis tui gloria regnoq; tuo decastrando, mi-
ros dolos neccit, fraudes cōcinnat, astutissima
captat consilia, summa malicia summa calli-
ditate instructus nihil non fingit, machinatur,
inuenit, syncretizat, conspirat contra nomen,
uerbum & regnum tuum, contra filios tuos,
His extremum exitium & internecionem mo-
litur, Quapropter, Deus Pater clementissi-
me, conuerte & auerte, Conuerte eos quibus
uoluntas tua etiamnum reuelanda & co-
gnoscenda est, ut illi nobiscum, & nos cum
illis, uoluntati tuæ obediamus & ob eam om-
nia aduersa, omnes calamitates, omnia mala
et incommoda, alacri, patienti, infracto, hila-
riq; animo perpetiamur optimamq; & pro-
pensissimam perfectamq; uoluntatem tuam
in his agnoscamus experiamur & discamus.
Auerte autem & compece illos qui nul-
lum finem faciunt seuiendi, & insaniendi, qui
pios odio extremo persequuntur, minis atro-
cissimis terrent, quorum uoluntas & cogita-
tio in hoc omnis est ut noceant, Fac ut omnia
illorum consilia, cogitata, doli, insidie, frau-
des tur-

des turbentur & confundantur, ut omnia in
ipso auctores redundent, uti canit & Psal. 7.
Conuertatur dolor eius in caput eius, & in
uerticem ipsius iniquitas eius descendat.

Quarta Petitio.

(Panem nostrum quotidianum da nobis
hodie) Hanc partem his uerbis apud me re-
uocans diligentius expendes. Da
Pater benignissime nobis benedictionem tu-
am & omnia necessaria in hac temporali ca-
duca, & fragili uita, fac ut regnet alma in-
ter nos pax & tranquillitas, prohibe quæso
ne bellorum tumultibus & dissidijs affliga-
mur. Adsis quæso auxilio tuo optimo Cæsari
nostro, pugnanti contra hostes suos, fortuna
conatus illius, dona illi sapientiam, pruden-
tiam, & intellectum, gubernata omnia illius
consilia, omnes cogitationes, ut terrenum hoc
Regnum suum pacifice & feliciter admini-
stret. Dona quæso omnibus Regibus Princi-
pibus & Magistratibus, bona & salutaria
consilia utq; uelint quæ optima sunt, & sub-
ditos suos in pace iusticia & æquitate tucan-
tur, &

tur, In primis uero custodi & rege Principem nostrum sub cuius ditione & tutela tu nos protegis, ut ab omni malo, ab omni periculo liberetur, ut a linguis dolosis, adulatricibus, & fucatis, ab hominibus impijs & suauarentibus nec ex animo consulentibus tutus, prospere & pie gubernet. Fac ut omnes subditi fideliter seruiant, ut in officio, dictoq; audientes sint. Fac ut omnis generis & conditionis homines, summi infimi, ciues, rustici, pietati et morum integritati uitaeq; innocentiae studeant, ut mutuo se & ex animo diligant, bona fide inter se contrahant, neminem defraudent neminem iniuria afficiant. Dona quæso tempestiuam pluuiam, coelum benignum commoda & apta nascendis frugibus tempora letos fructus terræ. Commendo etiam tibi Pater optime domum meam, omnia mea, totam familiam, uxorem & liberos, adiuua, ut eos bene & pie regam & educa. Auerte & comprime Diabolum omnia conantem perdere omnesq; Angelos malos qui his calamitatem aliquam & cladem inferre hæcque impedire possunt. Amen.

Quinta

Quinta Petitio.

(Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris) Hic dices. Ah Pater omnis misericordiae, ne quaeso intres nobiscum in iudicium, Nam nullus homo uiuens iustificatur in conspectu tuo, Ne, quaeso, animum a nobis tuum abalienes, ob id q̄ tam ingrati sumus pro tot tuis infinitis in nos beneficijs tam spiritualibus quam corporalibus, q̄ q̄; quotidie toties labentes te offendimus saepius etiam quam agnoscimus et scimus, iuxta illud Psal. 18. Ab occultis munda me. Sed quaeso, ne, qui nos simus & quid commereamur, sed inexhaustam & immensam bonitatem & misericordiam tuam in Christo filio tuo dilecto nobis donatam respicias. Sis etiã propicius omnibus hostibus nostris qui iniuria & calamitate nos afficiunt, emenda eos & da illis meliorem mentem, condona omnia peccata, uti & nos ex animo illis condonamus Nam sibiipsis maxime & grauissime nocent, qui te, in hoc quod nos oderunt, offendunt inq; se irritant, Neq; enim illorum calamitas & interitus quicquam nobis prodest, sed malemus

lemus eos fieri eiusdem salutis & foelicitatis
confortes. Amen. Hic quisq; exploret ani=
mum suū & si grauatim nec ex animo con=
donare potest, oret diligenter Deum, ut pos=
sit. Sed hæc pro concione admonenda sunt.

Sexta Petitio.

(Ne nos inducas in tentationem) Hic di=
ces. Pater optime, contine quæso, nos in offi=
cio, ut se nper impigre, uigilanter, feruenti &
intento animo, uerbum tuum audiamus, ala=
criter tibi seruiamus, te colamus, neq; socor=
dia, securitate & fastidio afficiamur, pute=
musq; nihil nobis deesse, nihil esse periculi, ne
Satan hostis immanissimus & truculentissi=
mus irrepens & nos insidijs circumueniens
opprimat nobisq; auferat saluificam & pu=
ram uerbi tui doctrinam, aut excitet inter
nos dissidia hæreses & schismata, aut seducat
precipitetue nos in alia uicia, peccata & fla=
gicia abominanda, tam spiritualia q̄z corpo=
ralia, sed dona nobis quæso per Spiritum tu=
um, sapientiam & uires ut animo forti &
constanti tam immam & graui hosti resista=
mus &

mus & uictoria tandem potiamur. Amen.

Septima Petitio.

(Sed libera nos a malo) Hic dices. O Pater Clementissime uita hæc nostra tot referta est calamitatibus tot obnoxia erumnis, tot exposita periculis malis & incommodis, tam plena perfidiæ & maliciæ, sceleribus & uicijs (ueluti Paulus inquit, dies mali sunt) ut huius uitæ pertæsi, assiduis uotis mortem optare deberemus. Sed tu Pater optime, nosti imbecillitatem nostram, Te rogamus adsis nobis & adiuua, ut per tot mala transeuntes, tam salcbrosum & impeditum huius uitæ iter tuti absoluamus, Cumq; aderit hora nouissima quæ nos hinc auocabit, tunc nos erige, consolare, sustenta, & da ut animo alacri & lubente ex hoc miserabili exilio in ueram uitam emigrare gestiamus, ne mortis metu perterriti animum despondeamus, sed solida fide animam nostram in manus tuas commendemus. Amen.

Postremo te moneo ut illud Amen bene ponderes & plena animi fiducia proferas,
nec du=

nec dubites quin Deus audiat te orantem, & audiat animo paterno & benigno, ita ut sit exauditurus & praestiturus omnia quae petisti. Cogitabis etiam te non ibi procumbere in genua, aut stare solum, sed totam etiam Ecclesiam, hoc est, omnes pios tecum, & te inter illos, unanimi & concordi oratione Deum implorare, quam orationem Deus neutiquam contemneret & rejicere potest. Nec ante discedes aut desines orare, quam certo apud animum tuum constitueris, exauditam esse orationem tuam, ut possis constanter pronuntiare, Scio & persuasissimum habeo, Deum audisse hanc orationem meam. Nihil omnino ambigo, nihil de hoc dubito, Atque id ipsum sibi vult uocula, Amen.

Ceterum nolo ut orans his te uerbis astringas, haecque mea uerba de uerbo semper recites. Nam inde tandem inanis uerborum eorundem iteratio strepitusque & multiloquiū oriretur, si e libello singulae uoculae & literae recitatae appenderentur, qualia fuere Rosaria sub Papatu inter plebeios, et pensum illud precularum inter Sacrificulos & Monachos,

B

sed haec

sed hæc ideo præformo, ut cor excitem in=
struamq; ut sciat quas cogitationes in orati=
one Dominica concipere debeat, uerum eas
cogitationes cor cum incaluit & ad orandū
alacri & excitato impetu fertur, multo alijs
uerbis uel paucioribus uel pluribus promere
potest. Ac ipse his me uerbis non alligo, nec
ijsdem uerbis semper oro, sed hodie alijs cras
item alijs, pro ut incalui & excitatus sum ad
orandū, Attamen his fere cogitationibus in=
sisto quas præscripsi, has ut plurimum apud
animum meum tracto atq; retracto, Non
raro tamen tam pia tam fœcunda cogitandi
materia in una aliqua petitionum harum
parte mihi succurrit, ut in eā tamq̃ in amœ=
nissimum & latissimum campum prodam=
bulans, reliquas sex intermittam omnes. Ac
cum cogitationes tam piæ tamq; uberes ultro
se offerunt, tunc omitti debent reliquæ precca=
tiones, ut detur locus meditationibus istis,
Neutiq̃ enim impediendæ aut turbandæ sunt.
Siquidem ipse Spiritus sanctus ibi conciona=
tur. Et unica concionis huius uocula longe
est & in infinitum præstantior utiliorq; q̃
mille orationum nostrarum. Atq; ipse ego
in una

in una aliqua ardenti oratione mea plura
sepe didici, q̄ ex multorum librorum lectione
aut accuratissima meditatione discere potu-
issem.

Quocirca plurimum momenti in hoc
situm est, ut cor ad orandum expeditum, ala-
cre, feruens, & omnibus peregrinis cogitati-
onibus ablegatis, in hac una re totum sit. Id
quod etiam monet Ecclesi. inquiens, Ante
orationem prepara animam tuam & noli
esse quasi homo qui tentat Deum. Quid est
enim aliud q̄ Deum tentare cum labia stre-
pitum edunt, & magnum uerborum cumu-
lum profundunt, corde peregrinante & alijs
cogitationibus dedito. Quemadmodum Sa-
crificulus ille rurestris ipsis preculis subinde
alicna miscebat, ad hunc modum, Deus in ad-
iutorium meum intende, Heus serue, deme-
helcia equis, Domine ad adiuuandum me fe-
stina, uade Famula mulge uaccas, Gloria pa-
tri & filio & spiritui sancto, Etiam cessas
puer, Dij te perdant. etc. Tales preculas
audiui sub Papatu q̄ plurimas, atq; omnes
adeo eorum orationes fere istiusmodi fuere,
At ijs Deus magis irridetur, multoq; esset sa-

tius, ut aleam luderent interim, si utiliora
agere aut nō possent aut nollent. Nā & ipse,
proh dolor, multas horas Canonicas (quas
uocant) olim demurmuravi, in quibus Psal=
num aut preculas intermixtas ante absolue=
ram q̄ cogitaram & præuideram me incho=
asse, aut ad mediam partem prouectum esse.

Et ut maxime non omnes, uti Sacrificu=
lus ille agrestis, tam crassas & inconditas
uoces ore emittant, preces & negocia eodem
tractantes tempore, attamen in corde assimi=
liter sacris profana miscent, & quod germa=
nico Prouerbio dicitur, centum coniiciunt in=
ter mille, hoc est alienis cogitationibus, omnis
pietatis & religionis uacuis, animos occupa=
tissimos & irretitos habent, ut finita orati=
one, nesciant quid egerint, aut quomodo in
portū appulerint. Vbi cœpere (Laudate Do=
minum) illico animus est in fortunatis insulis,
hoc est, in popina atq; in patinis, & nescio
quibus mūdānis friuolisq; negocijs. Certe nul=
lū ludicrū, nullæ præstigiæ, nulla res iocularis
magis ridicula unq̄ cuiq̄ contingere posset,
q̄ si uideret cogitationes eas, quas cor tepidū
uagum,

uagum, nihilq; attentum, orationi miscet. Ap-
nunc, laus sit Deo, uideo & intelligo non
probari Deo illius orationes, qui finita pre-
catione iam non meminit, quid dixerit. Is
enim qui uere & ex animo ardentemq; orat,
omnium uerborum & cogitationum quibus
a primordio orationis usq; ad calcem mens
occupata fuit, optime meminit.

Et quemadmodum tonsorem qui dili-
gentiae & industriae laudem auferre uolet, in
radenda barba, nouaculam attentissima cura
ducere, omnesq; cogitationes, sensus, et oculos
huic uni rei intendere oportet, alioqui, si mul-
ta garriret alijsq; cogitationibus animum
occupatum haberet, & oculos alio auerteret,
uel naso illum quem radit mutilaret, uel os
dissecaret adeoq; iugulo laeso enecaret. Sic
quaelibet res, quodlibet negocium, si modo
rite & probe apparari & omnibus numeris
absolutum esse debet, totum requirit homi-
nem cum sensibus & membris omnibus, id
quod & docemur illo uersiculo trito. Pluri-
bus intentus minor est ad singula sensus, Nam
qui cogitat uaria, nihil cogitat, & qui pluri-
bus si-

bus simul est intentus, nulli rei est intentus
nihil bene perpendere nec quicquid agere &
promouere dignum laude potest. Quanto
magis oratio requirit cor collectum, totum,
& uni ei rei intentum, si alacris esse, Deoq;
placere debet.

Hæc nobis breuiter de oratione dicta
sint. Hic meus est orandi mos & ratio, Nam
quotidie adhuc orationem hanc Dominicam
quodammodo sugo, uti infantulus, bibo &
mando uti adultus, nec tamen ea satiari pos-
sum. Atq; etiam dulcior & gratior mihi est
ipsis Psalmis, quibus tamen mirifice & unice
delector quos & maximi facio. Profecto res
ipsa clamat a summo & præstantissimo ar-
tifice eam orationem esse compositam et præ-
formatam, Ac res indignissima est & mise-
randa, q; tam insignis tam preciosa & sancta
oratio, citra omnem attentionem, animo om-
nis pietatis, omnis religionis uacuo, a tan-
multis per totum mundum demurmuratur.
Sunt multi qui uno anno aliquot myriades
orationis huius dominicæ deblaterant, At illi,
etiamsi totos mille annos eam orationem
identidem

identidem sonarent ad eum modum, tamen
ne unicam quidem literam aut apicem ex ea
degustarent aut quicquid orarent, nihilque omni-
no impetrarent, Summa, Oratio hæc domi-
nica (uti & ipsum nomen & uerbum Dei)
miserrimus & afflictissimus in his terris est
martyr. A plurimis enim misere tractatur
plurimi ea pessime abutuntur. Quotusquisque
est qui consolationem inde ueram & soli-
dam concipiat, quique bene ea utens, laticia
aliqua afficiatur.

Porro, si datur tantum mihi uacui tem-
poris ante orationem, assimiliter Decalogum
etiam apud me expendo, repetitis ordine sin-
gulis præceptis, quo me, quantum fieri potest
uacuum & expeditum reddam accendamque
ad orandum. Singula uero præcepta qua-
drifariam excutio, & inde ueluti ordine
quadruplici distinctum uarieгатumque sertum
concinno, ad hunc modum, Quod libet mihi
præceptum propono, & infigo, primum ut
sit doctrina & præceptum, quale etiam est
per se, cogitoque quid Deus in eo tanta a me
seueritate & tam serio exigat. Secundo, gra-
B 4 tiarum

tiarum actionem inde instituo. Tertio confessionem, Quarto orationem, his uidelicet & similibus cogitationibus & uerbis.

Ego Dominus Deus tuus
qui eduxi te de terra Aegypti, de domo seruitutis.

Primum Præceptum.

Non habebis Deos alienos.

Hic cogito primum quod hoc præcepto doceat & exigat a me Deus, ut toto corde sibi fidam, in omnibus rebus, in omni necessitate, cogito item, rem seriam esse, quæ promittit se futurum Deum meum, quæ loco Dei sese haberi & coli uult, nisi uelim periclitari salutem animæ meæ, quæ uult ut cor meum collocet spem & fiduciam suam in nullam rem aliam (nec in opes, nec in honores & dignitates, nec in potentiam, nec in sapientiam, nec in sanctimoniam, denique in nullam omnino creaturam) quæ in se.

Secundo

Secundo gratias ago infinitæ & inexhaustæ ipsius misericordiæ, quod animum in me gerens uere paternum, se submittere & ad me perditum & deploratum hominem uenire sustinuit, ultro se, non rogatus, non quesitus, non inuocatus, nullis beneficijs, nullis meritis prouocatus, mihi offerens, promittensq; se futurum Deum meum, se curam meam acturum, se me gubernaturum, se in omnibus periculis auxiliaturum, se consolaturum, defensurum, propugnaturum & liberaturum me, cum miserimi nos homunculi altissimis tenebris pressi, tot Deos quasiuerimus & etiamnum quæreremus, nisi clare & palam proclamaret, seq; nobis lingua humana loquens exhiberet, promitteretq; se Deum nostrum futurum. Quis pro tam immenso beneficio gratias illi satis dignas agere potest in æternum?

Tertio deploro & confiteor grauissima peccata, & foedam ingratitude meam, q̄ tam insignem & longe fructuosissimam doctrinam, donumq; tam immensum & præclarum per totū uitæ meæ cursum tam impie, tam indignis modis contempserim, quodq; innumeris

*innumeris idolatrijs iram ipsius in me, tam
procaciter, tam improbe, ac toties prouoca-
rim. Quorum me nunc ex animo poenitet,
ac ueniam mihi dari peto.*

*Quarto orationem adorno his uerbis.
Ah Domine Deus adsis mihi gratia tua, pro
summa tua bonitate & clementia, ut in hoc
praecepto discendo atq; intelligendo indies
proficiam, & toto pectore prestare conni-
tar. Tuere quaeso cor meum, ne posthac tui
oblitum, proq; tantis beneficijs ingratum,
alios Deos, aliam consolationem in terris, aut
in ulla creatura quaerat, sed tibi soli, unico
Deo, pura & solida fiducia adhaerescat, apud
te constanter usq; in finem maneat. Amen,
Ah Pater optime, Ah clementissime Deus,
Amen.*

*Hinc (si tantum superest temporis, siq;
libet & animo sum ardenti & excitato) se-
cundum praeceptum itidem quadrifariam
apud animum meum uerso.*

Secundum Praeceptum.

Non assua.

Non assumes nomen Do- mini Dei tui in vanum.

Primo hic disco, quod nomen Dei sit glo-
rificandum, sanctificandum, illustrandum,
prædicandum, reuerenter & pie a me tra-
ctandum, item quod eo non debeam abuti, uel
iurando uel execrando, & maledicendo, uel
mentiendo & fallendo, item quod nulla for-
tune afflatu efferrî & insolescere, nec pro-
prium gloriam querere, sed uera & casta
animi religione, in spiritu humilitatis Nomen
illud diuinum inuocare, adorare, glorificare
& prædicare debeam, idq; satis mihi gloriæ
honoris & gloriationis ducere, q; ipse Deus
est meus, & ego misera creatura & indig-
nissimus ipsius seruus.

Secundo gratias ago pro summo & in-
comparabili illo dono & beneficio, q; nomen
mihi suum reuelauit, exhibuit & donauit, q;
nomen illius gloriari possum, quodq; nuncu-
por seruus & creatura Dei etc. q; nomen
ipsius refugium & præsidium meum est &
arx munita (uti Salomon inquit) ad quam
currit iustus & defenditur.

Tertio

Tertio conqueror & confiteor foedissima & immania peccata mea in hoc preceptum, per totum uitae curriculum commissa, quod sacrosanctum illius nomen non modo non inuocaui, non glorificaui, non honorauit & predicauit, sed q̄ etiam ingratisimus fui pro tanto dono, q̄q̄ eo ad pessima quaeq̄ flagicia, uicia & scelera abusus sum, peierando, mentiendo, decipiendo, de fraudando etc. Quod me fecisse ex animo doleo, ac peto ueniam & misericordiam.

Quarto orationē instituo qua peto addi mihi robur, meq̄ iuuari, ut in posterum haec precepta probe addiscam, meq̄ tueatur ne prolabar in execrandam illam ingratitude-
nem, abusum, & flagicia quibus nomen ipsius laeditur, sed ut gratus reperiar et uere timens & honorans nomen ipsius.

Et quod ante monui in explicatione Orationis Dominicae nunc iterum moneo, si Spiritus sanctus inter has meditationes adornat concionem in corde tuo, suggerens egregias & pias cogitationes, mox assurgens cedensq̄ loco, & hoc honoris illi habens, mis-
sas fac

ſas fac conceptas cogitationes tuas, tacitus &
attentus auſculta ei, qui te melior eſt artifex,
Et omnia quæ concionatur, diligenter obſer=
ua & conſcribe, hincq; mirabilia experie=
rieris, ut David inquit, in lege Dei.

Tertium Præceptum.

Cogita vt diem Sabbati
ſanctifices.

Hic primum diſco, Sabbatum ſeu ferias
inſtitutas eſſe, non ut in ijs ocio & genio in=
dulgeamus, ſed ut eas ſanctificemus. Sancti=
ficatur autem Sabbatum non per opera aut
ullas res noſtras, (quia opera noſtra ſancta
non ſunt) ſed per uerbum Dei, quod ſolum
ab omni parte purum, defecatum, ſanctumq;
eſt & ſanctificat omnia ea, in quibus tracta=
tur, tempus, locum, perſonam, opera, quie=
tem etc. Siquidem per uerbum opera etiam
noſtra ſanctificantur, teſte Paulo . 1 Timo. 2.
Quicquid creauit Deus ſanctificatur per ſer=
monem & precationem, Hinc itaq; diſco q;
in ferijs

in ferijs ante omnia sit diligenter mihi audiendum & meditandum uerbum Dei, deinde quod & gratia mihi sint pro eo agenda, & Deus sit laudandus propter omnia ista beneficia, quodq; orandum mihi sit & pro me & pro toto mundo. Qui ad hunc modum diem Sabbathi transmittit, is cum deum sanctificat, Qui hæc non facit, is grauius peccat q̄ illi qui eo die operis aliquid faciunt.

Secundo gratias ago Deo pro hoc maximo beneficio, pro tanta sua in nos bonitate, quod uerbum nobis suum dedit, quodq; peculiarem diem ad id tractandum & exercendum, instituit. Hoc ipsius uerbum q̄ sit immensum bonum q̄ preciosus thesaurus nullum cor humanum capere, nec cogitatione ulla assequi potest. Hoc uerbum, unica est & clarissima lux, in profundissima caligine huius mundi, est uerbum uitæ, consolationis & omnis salutis. Vbi salutare hoc et omni ueneratione acceptandum uerbum desideratur, ibi plusq̄ cimeria, terrifica, & horribiles sunt tenebrae, errores, sectæ, mors, omne infortunium et calamitas, immanisq; Diaboli tyrannus, cuius

nis. Cuius rei exempla nobis in ipsos oculos
quotidie plurima in currunt.

Tertio confiteor & agnosco me miserum esse & grauissimum peccatorem, fœdamq; meam ingratitude deploro, q̄ tot dies festos tam perditè transegi, q̄q; uerbum illud saluificum & preciosum, tam impie contempsi, q̄ tanta socordia, tanto tædio, & fastidio audiui, taceo, quod nunq̄ ardenti id animi cupiditate expetiui nec pro tanto dono gratias egi, q̄ ita passus sum Deum frustra in concionibus uerba mihi facere, quodq; preciosissimum istum thesaurum neglexi, fastidui & pedibus conculcaui. Quæ grauissima delicta pro summa sua clementia tam diu tulit, nec destitit subinde & indefinenter me per prædicationem uerbi sui ad salutem animæ meæ uocare, pro uere paterno & propensissimo suo in nos affectu & fide Ob hæc ex animo dolens, imploro ipsius misericordiam, & peccatorum remissionem peto.

Quarto oro pro me & pro toto mundo, ut

do, ut pro summa sua bonitate dignetur conseruare nobis uerbum suum, idq; cordibus nostris infigere, nec auferat id nobis ob peccata, ingratitude, & socordia nostra, utq; tollat e medio omnes Sectas, Hæreses, schismata, falsas & impias doctrinas, sed mittat nobis fideles & diligentes idoneosq; operarios in messem suam, hoc est, synceros, pios & eruditos Episcopos siue Prædicatores, Utq; det omnibus nobis gratiam suam, ut uerbum Episcoporum tamq̄ Dei ipsius, summa religione audiamus, suscipiamus, ueneremur, & ex animo pro eo gratias agamus Deumq; laudemus.

Quartum Præceptum.

Honora Patrem tuum & Matrem tuam.

Primum disco & ex hoc præcepto agnoscere Deum creatorem meum, q̄ mirabili & incomprehensibili modo corpus & animam mihi condiderit & uitam per parentes

rentes donauerit, ijsq; tale cor, talem in
me affectum indiderit, ut mihi uentris sui
fructui, non possint non summo studio ser-
uire, me in lucem producere, me alere, me
custodire, me fouere, me educare, idq; maxi-
ma diligentia, anxia cura, & sollicitudine,
suo periculo, maximo suo dolore, & labore,
Quodq; in hanc usq; horam me opus ma-
nuum suarum, & creaturam suam, ab in-
numeris cum corporis tum animæ periculis
& necessitatibus liberarit & præseruarit,
perinde ac si me singulis horis nouum crea-
ret. Inuidet enim nobis Satan etiam unum
uite momentum.

Secundo, gratias ago ditissimo & be-
nignissimo Creatori, & meo & totius mun-
di nomine, ob id q; hoc præcepto in-
stituit, q;q; stabiliiuit & incrementū & con-
seruationem generis humani, hoc est, tam
Oeconomiam q̄ Politiam, Quippe citra du-
os hos status & uite genera, mundus ne
unum quidem annum duraret, Nam absq;
Rerum pub. gubernatione uel politia, nulla
constat pax, Vbi uero hæc desideratur, ibi

C

166

nec œconomia esse potest, porro ubi nulla
est œconomia, ibi nec suscipi nec educari li-
beri possunt, parentumq; status in totum in-
tercidit. Verum quo minus id accidat, id
acceptum ferri debet huic præcepto, hoc san-
cit, tuctur, stabilit, & conseruat, tam
Oeconomiam q̄ Politiam, eo q̄ mandat libe-
ris subditisq; obedientiam. Et serio hoc
mandat, eosq; à quibus non fit, non patitur,
abire inultos, Quod si id nō faceret, liberi in-
obedientia contumaciaq; omnē œconomiam,
subditi seditiōibus politiā pridē dissoluissent,
uastassent, & cuertissent, cum longe plures
sint liberorum & subditorum q̄ parentum
aut magistratum. Itaq; & huius beneficij
magnitudo nullis uerbis explicari potest.

Tertio, Confiteor nefandam inobedi-
tiam & peccata mea contra præceptum hoc
Dei mei commissa q̄ nullo honore parentes
affeci, q̄ ijs parere detrectaui, q̄ con-
tumaciter responsaui, q̄ frequenter in iram
eos commoui, q̄ sepe eos offendi, q̄ pater-
nas eorum admonitiones & castigationes
non patienter & æquo animo tuli, q̄ magis
commer-

commercium hominum perditorum & de-
ploratorum secutus sum, Cum tamen Deus
ipse filijs contumacibus maledicat & longam
uitam se daturum neget. Vt multos uidemus
quotidie e medio tolli & perire, anteq̃ in
uiros euadant & iustam etatem attingant.
Nam qui detrectat obedire parenti, is aut
cogetur obedire Carnifici, aut alio quodam
miserabili fato per iram Dei foedum uitae
exitum sortitur, & c. Hæc me in me admi-
sisse ex animo doleo, petoq̃; ueniam & re-
missionem.

Quarto rogo tam pro me q̃ pro to-
to mundo, ut dignetur nobis largiri Deus
gratiam suam, & larga manu benedictio-
nem suam profunderc, tam in œconomiam
q̃ in Politiam, ut in posterum ad meliorem
uitae frugem reuersi, Parentes debito honore
afficiamus, magistratibus obediamus, Dia-
bolo resistamus, ne ipsius instigationes &
impulsum ad inobedientiam, ad seditiones,
& discordiam sequamur, atq̃; ita omnibus
uiribus & Oeconomiam & Politiam stabi-
liamus, ornemus, prouehamus, adiuuemus,
Pacemq̃; conseruemus & mordicus retinea-

C ij

MUS,

mus, ad dei gloriam & honorem, ad nostri
utilitatem, commodum, & tranquillitatem,
Utq; hæc ipsius dona esse agnoscamus & pro
ijs gratias agamus.

Hoc loco insereri & appendi debet de-
precatio pro Parentibus & Magistratibus,
ut Deus dignetur illis dare prudentiam &
sapientiam, quo pacis studio dediti, bene no-
bis præsent & fœliciter gubernent, utq; eo-
rum mentes & consilia regat, ne tyranni-
dem exerceant, ne sæviant & insaniant in
bonos & pios, sed ut uerbum diuinum hono-
rent & glorificent, non persequantur, non
afficiant quemq; iniuria. Siquidem hæc tanta
dona precibus à Deo per nos impetranda
sunt, quemadmodum & Sanctus Paulus nos
docet, Quod si uero non orauerimus ar-
denter, Diabolus tumultibus & seditionibus
excitatis omnia miscebit, turbabit, confun-
det & euertet.

Porro, tu qui parens es, hic fac sis
memor tui, liberorum tuorum & familie
tue, hic orandum tibi est serio & ardenter,
ut optimus ille Pater (qui tecum cōmunicauit
nominis

nominis & officij sui honorem, teq; patris
nomine compellari & honore eiusdem coli
uoluit) gratia & auxilio tibi adsit suo, ut
uxorem, liberos, & famulicium pie & Chri-
stiane gubernes, detq; tibi sapientiam & ra-
tionem liberos pie educandi & instituendi,
Liberis uero det bonam mentem, & pro-
pensam ultroneamq; uoluntatem præceptis
& monitis tuis obtemperandi. Quippe
dona Dei sunt utraq; hæc, & liberi & libe-
rorum profectus, atq; pietas, tam ut bene
& pie instituantur q̄ ut perdurent & pro-
ficient in cæpta animi pietate. Alioquin
domus seu Oeconomia nihil erit aliud q̄ hæ-
ra, aut uerius flagiciorum & uiciorum
schola, id quod uidere est apud impios, im-
peritos, & insulsos illos, uiteq; dissolutæ &
contaminatæ homines.

Quintum Præceptum.

Non occides.

Hic disco primo Deum exigere à me,
C iij ut dis

ut diligam proximum meum ita ut nulla
eum afficiam corporis in iuria, uel uerbis
uel factis, nec ira, impatientia, liuore, odio,
maleuolentia aut ulla alia cupiditate commo-
tus me ulciscens talionem reddam, damnum=
ue dem ullū aut calamitate illū aliqua afficiā,
sed sciam mei officij esse, ut illum iuuem con-
silio, auxilio, facultatibus meis in omnibus
necessitatibus. Quippe hoc præcepto com-
mendauit curæ meæ corpus proximi mei, &
uicissim commisit proximo meo curam cor-
poris mei, & quemadmodum Syrach ait, Cu-
ilibet nostrum commendauit proximum su-
um.

Secundo gratias ago Deo pro fla-
grantissimo & incredibili illo in me amoris
affectu, proq; summa sua in me curando &
fouendo sollicitudine, assiduitate, fideq; q; tam
fida custodia, tam firmo præsidio, tam mu-
nito, tam ualido muro ualloq; corpus meum
cingit, qui hoc præcepto mandat & exigit
ab omnibus hominibus, ut me iuent, ut nul-
lam mihi inferant iniuriam, ut meis rebus
consulant, me tutentur, & curent. Vicis-
simq; exigit etiā a me ut eadē faciā alijs. Idq;
serio

serio exigit, grauiusq; dato in hoc ad uin=
dicandum & puniendum gladio, in eos
animaduertit, qui contra hoc præceptum su=
um contumaciter delinquant, Quod si hoc
ipsius mandatum & interdictum non exta=
ret, creberrimis & crudelissimis caedibus,
funestisq; cladibus omnia compleret Diabo=
lus, homicidæ titulo insignis, nec horam
unam tuti & securi uiueremus. Id quod eti=
am accidit nonnunq; cum Deus irritatus, de
contumace, ingrato & impio hoc mundo
supplicium sumit.

Tertio, Confiteor hic & deploro me=
am ac totius mundi maliciam, improbita=
tem, & peruersitatem, q; non tantum tam
impie & extreme ingrati sumus, pro tanto
ipsius & paterno in nos amoris affectu, &
pro nobis sollicitudine, sed (id quod fedissi=
mū & atrocissimum peccatum est) q; etiam
hoc ipsius mandatum non cognoscimus, nec
discere uolumus, sed contemptum repudia=
mus, ac si omnino nihil ad nos pertineret,
nec quicq; inde utilitatis non aliter percipe=
retur. Ad hæc securi ferocesq; uix unq; cogi=
tanus

C iij

tanus

tamus q̄ grauit̄ in hoc peccemus, q̄ proxima-
num nostrum contra hoc præceptum, de-
spicimus q̄ despicimus, q̄ & persequimur, &
atrocibus iniurijs contumelijsq; afficimus,
atq; etiam, in corde occidimus, q̄ sequimur
quo splendida bilis nos impellit, laxasq; ha-
benas furori & inconsultis effrenibusq; cupi-
ditatibus nostris damus, perinde ac si talia
admittere præclarum & egregium facinus
esset. Hic profecto latissimus datur cam-
pus & locus conquerendi & deplorandi
summam & infinitam nostram maliciam,
insignem peruersitatem, profundissimã, teter-
rimamq; & horribilem cecitatem, effrenem
contumaciam, ferocem & efferam crudelita-
tẽ nostrã, qui nõ secus ac immanissimæ beluæ
mutuis lanienis nos conficimus, nos concul-
camus, conterimus, conserpimus, confodi-
mus, dilaniamus, Nec quicq̄ omnino mouet
nos, hoc tam seuerum mandatum Dei.

Quarto, oro ut optimus pater doceat
nos ut hoc suum præceptũ, bene cognoscamus
uelitq; adiutare nos auxilio suo, ut uite no-
stræ & omnium actionum rationem ad eius
præcepti præscriptum instituamus, seruetq;
& tue

Et tueatur nos omnes in commune, ab isto
truculentissimo Homicida, qui omnis homi-
cidij & cladis calamitatisq; author & causa
est, detq; prædiuitem gratiam suam ut om-
nes homines (& nos cum illis) mutuo se
ament, mutua se mansuetudine, facilitate,
comitate, benignitate, humanitate tractent,
offensas ex animo condonent, alter alterius
uicia & mala patienter pio & fraterno af-
fectu toleret, & emendet, atq; ita pacis &
concordiæ studium colentes, tranquillam &
piam uitam iuxta huius mandati doctrinam
& præscriptum agamus.

Sextum Præceptum.

Non committes adul-
terium.

Hic quoq; disco quid de me cogitet De-
us, quidq; me facere uelit, uidelicet, ut uitam
castam, pudicam, uerecundam, modestam,
sobriam & temperatam uiuam, tam mente
q̄ uerbis & factis, nec ullius uxori, filia, an-
cille,

C v cille,

cille, uim faciam sed ut iniuriam prohibeant,
uim depellam, omniaq; faciam, quæ ad tu=
endam & conseruandam pudicitiam, hone=
statem, & uerecundiam pertinent, utq; ob=
turæ ora sycophantica, futilia, calūnatoria,
quæ alijs detrectant, quæ aliorum famam læ=
dunt, & constuprant. Hæc enim omnia
mei est officij ut faciam, & Deus exigit, ut
non modo proximi mei uxori alijsq; quæ
ipsius sunt, iniuriam non inferam ipse, sed
ut etiam ab ijs quibus infertur, propulsem,
demq; operam summo studio ut fama cuius=
q; intemerata & illibata maneat, perinde
ut meæ famæ honorem à proximo meo de=
fendi, & hoc præceptum erga me & meos
prestari cupio.

Secundo loco, gratias ago fidissimo &
benignissimo patri pro hac ipsius bonitate
& ingenti beneficio, q; hoc suo præcepto
munit, tuctur & protegit maritum, filium,
seruum, uxorem, filiam & ancillam meam,
q; tam seuerè, tam diligenter & serio ue=
tat ne uiciū illis & iniuria aliqua inferatur,
muniens me quasi publica fide, Nec patitur
negligi

negligi & contemni hoc suum præceptum,
nunquam impune sinit abire, adcoque ipse sumit
penas de eo qui hoc suum mandatum trans-
greditur & uiolat, Nemo sibi hic fuga con-
sulere, nemo commeritam Dei iram euita-
re poterit. Aut in hac uita dabit poenas, aut
in igne gehennæ, post uitam hanc istum libi-
dinis & nequiciæ suæ æstum extinguet.
Nam castitatem & mundiciam imprimis
seruari uult Deus, nec adulterium, aut ul-
lam spurcitiem ferre potest, Id inde satis
liquet quod quotidie cernimus tam flagicio-
sæ, tam foedæ tam contaminatæ uitæ, poeni-
tereque nescios homines, ira Dei tandem ap-
prehensos, calamitoso & miserabili exitu
perire. Atque nisi hoc fieret, ne unam quidem
horam, uxoris, filiarum, familiæque pudici-
tia, uerecundia & castitas ab impuro, libi-
dinoso, & nequam illo Diabolo, tuta esset,
sed omnibus foedissimarum libidinum specie-
bus, caninisque, quas uocant, nuptijs, hoc est
promiscuo et uago concubitu omnia comple-
rentur, pecuinis & spurcissimis carnis cupi-
dinibus concupiscentijsque passim indulgere-
tur. Id quod interdum accidit, cum Deus
aucto

auerso vultu & manu sua subducta, finit
sursum ac deorsum miseri uolui & foeda-
ri omnia.

Hic confiteor peccata mea, quæ contra
preceptum hoc mihi in me, a prima etate,
siue cogitationibus, siue uerbis, siue opere,
admissa sunt, quæ non tantum pro tam præ-
clara & pulcherrima doctrina, ingentiq;
hoc dono, ingratiſſimus fui, sed & sæpe suc-
censui Deo ob id quæ præcepit seruari castita-
tem & uerecundiam, nec omnis generis ne-
quitiam spurcitiemq;, liberam & impuni-
tam reliquit, quæ quæ coniugium neglectim ha-
bui, fastidiui, extremè contempsi, uitupera-
ui & damnatum uitæ genus iudicauit. (Si-
quidem huius præcepti peccata præ alijs cras-
sissima sunt, & facillime agnoscuntur, nec
ullum habent prætextum, nullamq; speciem,
quæ obtendi aut quibus excusari queant) Ho-
me fecisse ex animo dolco & c.

Postremó oro pro me & toto mundo,
ut gratiam suam Deus largiri nobis uelit ad
amandum & studiosè colendum, præstan-
dumq;

dumq; hoc suum mandatum, ut non solum
caste & sobrie nos uiuamus, sed & alios ad
tale tam sanctum uitæ genus exemplo, mo-
nitis, auxilio, & consilio hortemur.

Ad hunc modum expendo & tracto
reliqua etiam præcepta si temporis tantum
datur, siq; libet. Nam, quod ante monui,
neminem uolo alligari ad hæc mea uerba co-
gitationesue, sed exemplum meum, meamq;
in orando rationem & modum propono &
communico, quam qui uolet imitetur, quiq;
potest emendet ac meliorem doceat. Porro
eodem tempore expendes unum atq; alte-
rum, uel, si libet, totius decalogi præcepta
omnia. Quippe anima, cum se alicui rei de-
dit, eiq; intenta est, siue ea sit bona, siue ea
sit mala, multo plura potest apud se medi-
tatione percurrere q̄ lingua intra totas ho-
ras decem effari, aut calamus intra totidem
dies scribere, Tam expeditum, tam celere,
tam ingeniosum, tam subtile, tam potens
& uehemens quiddam est anima, seu Spiri-
tus. Quapropter minimo negotio & exi-
guo temporis spacio Decalogum per qua-
tuor

tuor has formas expendet expeditq; si modo uolet, siq; serio conmittitur & ardore aliquo orandi accensa est.

Septimum Præceptum.

Non furaberis.

Primo loco disco hic, q; fas non sit ea que proximi sunt auferre & subtrahere, aut illo nesciente, & reluctante apud me premere, uiq; retinere, siue clam, siue palam, q; nemo mihi sit fraudandus aut circumueniendus, siue contrahendo, siue seruiendo, siue operis aliquid faciendo, ne furtim & per fraudes dolosq; res meas stabiliam, sed q; debeam uesci pane meo in sudore uultus mei, & proprium panem, non alienum edere, citra dolum & imposturam omnem, q; item opera mihi danda sit summoq; studio resistendum (non secus ac in meis rebus) ne proximo meo sua per iam dictos fraudandi atq; circumscribendi modos eripiantur, Disco præterea hinc, q; Deus hoc suo præcepto

præcepto meas res & facultates, pro pater-
terna sua erga nos sollicitudine studio curaq;
conseruat tuetur & munit, cō q̄ intermi-
natur & interdicit ne quis furto quicq̄ mihi
auferat q̄q; ab ijs qui hoc præceptum uio-
lant, graues pœnas sumit uel tradens eos
carnifici, qui in crucem siue gabalum tollens
laqueo gulam præfocet, uel si carnificis ma-
nus effugiunt, redigens eos tandem ad ex-
tremam egestatem. Quemadmodum ueris-
sima iactatur inter Germanos sententia,
Qui furatur primis annis, mendicat ætate
prouecta, Et uerissimus est hic uersiculus,
De male quasitis non gaudet tertius hæres.
Item, quod Plautus dixit, hic minime uanus,
Male partum peius disperit.

Deinde gratias ago Deo pro summa in
in nos benignitate & bonitate, q̄ mihi toti-
q; mundo tam bonum & utile dogma atq;
per id defensionem, munimentum ac pro-
pugnaculum rebus meis dedit. Nisi enim ita
nos ipse muniret, tegeret, tuereturq; , nemo
sibi uel teruntium nec frustillum, crustumue
panis domi suæ seruare posset.

Tertio

Tercio loco confiteor omnia peccata & ingrati-
tudinem meam, sicubi defraudavi
quemq̄, & ex alterius incommodo, meum
quæsiui commodum, si contraxi aut egi quic-
q̄ fide mala cum proximo, &c.

Quartó oro ut det gratiam suam faci-
atq̄; ut & ego & totus mundus, hoc præcep-
tum apud animum diligenter expensum di-
scat idq̄; sibi infigat, uitam suam emen-
det, ut doli, furta, imposturæ, defrauda-
tiones, rapinæ, exhaustiones, iniuriæ, pau-
latim decrescant, ac breui per diem nouis-
simum (quo omnium Sanctorum & Creatu-
rarum uota precesq̄; tendunt & diriguntur
Roma. 8.) in totum tollantur & deleantur,
Amen.

Octauum Præceptum.

Non loqueris falsum tes-
timonium contra proxima-
mum tuum,

Hoc

Hoc præceptum primo docet nos & uult
ut simus ueritatis studiosi, omniaq; men-
dacia, uanitatem, & calumniam uitemus,
optima de alijs & loquamur libenter & au-
diamus. Hoc interdictum, murus & pro-
pugnaculum est fame & innocentie nostrae,
contra uirulentas, falsas, & delatrices lin-
guas, contra omnes calumnias & sycophan-
tias, quas Deus tam atrociter & grauius
punit q̄ ea peccata de quibus haectenus di-
ctum nobis est.

Hoc nomine gratias Deo agendæ, tam
pro doctrina q̄ pro præsidio & tutela illa,
quam hoc præcepto nobis dedit.

Tertio confiteri & ueniam petere debe-
mus q̄ uitæ nostræ curriculum in tanta in-
gratitudine & tot lapsibus & peccatis
transmisimus, mentiendo, fallendo, obtre-
tando, & calumniando proximū nostrum,
cuius tamen honorem, famam, & innocen-
tiam æq; ac nostram tueri ac tegere debe-
bamus.

Quarto rogamus subsidium & opem
D ut præ

ut præceptum hoc in posterum præstare possimus, rogamus & linguam salutarem &c.

Nonum & Decimum præceptum.

Non concupisces domum proximi tui, Non uxorem, &c.

Hoc præceptum docet nos principio quod nullo titulo aut specie iuris, proximi bona & alia quæ ipsius sunt ad nos transferre, nobis uendicare & asserere, debeamus, sed adiuvare & obsistere eripienti, itidem uti nos uellemus nos iuvari nostraque defendi ab alijs. Estque hoc præceptum munimentum & ualidum quoddam contra technas, aucupia, fallacias, practicas, quas uocat, & insidiosas illas artes uasfricemque hominum qui huius mundi sapientes uocantur, hoc est pleonecticorum, questuuariorum, lucrionum, & usurariorum. Quos omnes sua etiam & certissima pœ-

ma poena, ad extremum suo tempore manet.

Secundo gratia nobis agenda, pro hoc tam insigni beneficio.

Hinc subsequi debet agnitio & confessio delictorum, quae contra hoc praecceptum patrauimus adiuncta poenitentia & petitione ueniae.

Quarto petendum auxilium & gratia ut emendati, praecceptum hoc implere & facere possimus.

Iam si cui tantum uacui temporis datur siq; excitato & alacri ad orandum est spiritu, is ad eundem modum & Symbolum fidei quadrupliciter tractet & corollam quatuor uariatam ordinibus, inde conficiat. Porro Symbolum in tres partes principales, seu Capita & Articulos distribuitur, iuxta tres Diuinae Maiestatis personas, Quemadmodum & ante in Catechismo partiti sumus.

D ij

Primus

Primus Articulus de Creatione.

Credo in Deum patrem
omnipotentem Creato-
rem cæli & terræ.

Hic primum fulget & illucescit cordi
tuo clarissimum & maximum lumen, si mo-
do admittere id & excipere uoles, teq; docet
paucissimis uerbis, quod uniuersarum lingua-
rum plectris explicari nec omnium uolumi-
num gradissimis molibus conscribi potest, ui-
delicet, quid nam tu sis, item unde oriundus
sis, unde cælum & terra orta & cõdita sint.
Es enim creatura figmentum & opus Dei,
hoc est, per te & in te, nihil es, nihil potes,
nihil uales, nihil scis, nihil omnino promo-
uere, nihil proficere potes. Nam quid quæ-
so eras ante annos mille? Quid nam erat
cælum & terra ante sex millia annorum?
Tam nihil prorsus, q̄ id nihil est, quod nunq̄
creabitur. Id uerò quod es, id quod scis, id
quod

quod potes & uales, id quod uiuis, id quod
habes, omne id uocatur Dei creatura &
opus, quemadmodum hic ore tuo profiteris.
Quocirca nihil habes de quo coram Deo
gloriarī possis, q̄ q̄ omnino & in totum ni-
hil es, q̄q̄; ille tuus est conditor & creator,
teq̄; singulis momentis ad nihilum redigere
potest. Huius luminis prorsus expers est
Ratio, Plurimi perspicacissimo & solertis-
simo ingenio præditi uestigauere quidem
quid cœlum, quid terra, quid homo & crea-
tura essent, sed non inuestigauere nec inue-
nere. At hoc articulo res tota patet, hic omnia
exactissime disci possunt, Nam audis Deū cre-
asse cœlum & terram ex nihilo. In hoc itaq̄;
articulo paradisi animæ est, in quo obambu-
lans in operibus & mirabilibus Dei sese ob-
lectare potest. Sed esset prolixum in huius
materie spaciosissimum & patentissimum
campum digredi.

Secundo gratiæ hic agendæ q̄ per im-
mensam & inexhaustam Dei misericordi-
am & bonitatem ex nihilo facti sumus & ex
nihilo per totius uitæ seriem conseruamur &

D iij susten-

Sustentamur, quod sumus tam præclara tam
pulchra & egregia creatura, prædita cor=
pore, anima, ratione, quinque sensibus &c.
quod nos constituit dominos terræ, piscium,
auium, quadrupedum &c. Huc pertinet ca=
put Genesis 1. 2. 3.

Tertio loco fieri debet confessio & de=
ploratio nostræ incredulitatis & ingrati=
tudinis, quod hæc non curauimus, nec in ima pe=
storis demisimus, nec credidimus, nec apud
animum nostrum diligenter expendimus
tractauimusue, nec agnouimus, in hoc dete=
riores & incogitantiores ipsis etiam brutis.

Quarto petemus ueram solidam con=
stantemque fidem ut in posterum Deum illum
optimum, toto corde credamus Creatorem
nostrum esse, quemadmodum hic articulus
docet.

Secundus Articulus de redemptione.

Et in

Et in Iesum Christum fi-
lium eius unicum Dominum
nostrum, Qui conceptus est
de Spiritu sancto, Natus ex
Maria uirgine. Passus sub
Pontio Pilato, crucifixus,
mortuus & sepultus est. De-
scendit ad inferna, tertia die
resurrexit a mortuis. Ascen-
dit ad coelos, sedet ad dexte-
tam Dei Patris, Inde uentu-
rus est iudicare uiuos &
mortuos.

*Hic quoq; lucet illustre & insigne
lumen, docetq; nos, quomodo per Christum
Dei filium, a morte (in quam post Creatio-
nem, per peccatum Adæ, præcipitati sumus,
ob quam & in æternum damnandi eramus)
liberati simus. Iam, ut in primo Articulo te
inter Dei creaturas connumerare, unamq; te*

D iij ex ijs

ex ijs esse, minime dubitare debes, Ita & hic necesse est, ut te inter eos etiam qui redempti & liberati sunt, connumeres, teq; unum ex ijs esse, omnino nihil hæsites ambigasue, Atq; singulis pené uerbis seu commatibus uoculam hanc (Nostram uel nobis) affiges, & quemadmodum dicis, In Iesum Christum Dominum nostrum, sic dices etiam & cogitabis, nostrum uel nobis passum, nobis mortuum, nobis resuscitatum, ut totus quantus quātus est, noster sit, & nostra causa talis sit, proq; nobis hæc fecerit & tulerit. Utq; tu ex illis, qui dicunt (Nostrum) unus sis, id quod ipsa uocabuli significatio requirit.

Secundo, ex animo & ardentè agendæ gratiæ, pro tanta bonitate Dei in nos, & gaudendum in spiritu pro hac redemptione.

Tertio, amarissimo fletu deplorabimus, conqueremur & confitebimur, crassissimã & incredibilem incredulitatẽ nostrã seu hæsitatiõnẽ, de hac gratia & bonitate Dei. O q̄ multa q̄ atrocita hic suggerentur animo tuo, q̄ multe & fœdissimæ idolatriæ succurrent, quas cõtra ar-

tra articulum hunc exercuisti, tot cultibus
Sanctorū institutis tot proprijs operibus &
facticijs cultibus quæ huic redemptioni re=
pugnarunt, susceptis & excogitatis.

Quarto orabis Deum, adesse tibi dig=
netur ut in syncera illibata & solida fide
Christi Domini tui post hac perscueres con=
stanter usq; in finem.

Tertius Articulus, de San= ctificatione.

Credo in Spiritum San=
ctum, Sanctam ecclesiam
catholicam, Sanctorum com=
munionem, Remissionem
peccatorum, Carnis resur=
rectionem, Et uitam æter=
nam, Amen.

Hoc tertium illud maximum lumen est,
D u quod

quod docet nos, ubi hic Creator & redemptor in terris externe inueniatur & apprehendatur, & quo omnia ad extremum reditura sint, Qua de re dicendi amplissimus campus pateret, Sed (ut rem breuissime complectamur) summa hæc est, Vbicunq; Sancta illa Ecclesia est, ibidem etiam inuenitur Deus Creator, Deus Redemptor, & Deus Spiritus sanctus, Ibidem est qui quotidie sanctificat per remissionem peccatorum &c. Porro Ecclesia ibi est, ubi uerbum Dei de tali fide, pure & sincere docetur, ubi & id profitentur homines. Hic multa ueniunt tibi meditanda, de omnibus quæ Spiritus sanctus quotidie in Ecclesia operatur &c.

Quapropter gratias ages hoc loco, q̄ in hanc Ecclesiam asscitus & uocatus es.

Confiteberis item & deplorabis diffidentiam & ingratitude tuam, q̄ omnia illa nihili pendisti, neglexistiq; Orabis item à Deo fidem certam & ueram quæ solida & constans maneat donec uenias eo quo omnia tendunt

tendunt & in aeternum permanebunt, hoc
est, post resurrectionem mortuorum
in uitam aeternam,
Amen.

IVSTVS IO^h
NAS, M. IOANNI
FREDERO POMERANO, AMI-
CO ET AFFINI SVO.

Vos quaterni-
ones, apud typographum
uidi, huius utilissimi li-
belli, de oratione a Luthe-
ro germanice editi, quem
tu ut audio, (nō addito tuo nomine) uertisti
Latine. Callide tu quidem hoc, quod illæ pri-
mitiæ tuæ excuderentur, celasti nos oēs, fa-
ctor, sed tamen stridor preli à me exauditus
est. Proinde rogandum te amice duxi, cum
omnes alios sis rem hanc celaturus, me huius
consilij tui honesti, conscium esse patiare,
Cum in hac schola, iam aliquot annis, uer-
satus, diligenter te scribendo carmine simul
& soluta oratione exercueris, gaudeo te hac
translatione dedisse specimen, q̄ hanc facul-
tatem latine scribendi quam tibi comparasti,
sis ad illustrandā gloriam Christi collaturus.
Magna

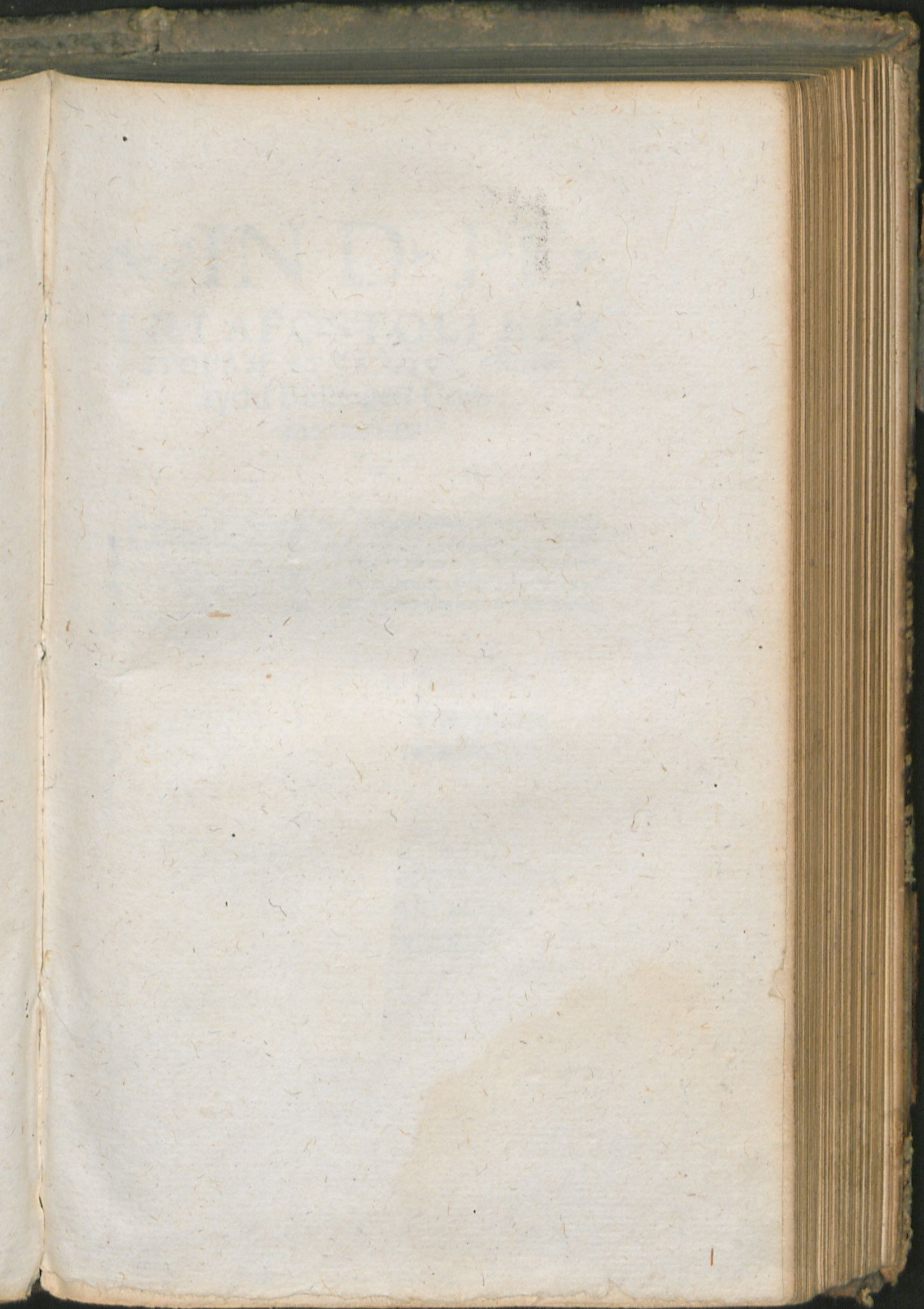
Magna commendatio est profecto, te hactenus co promouisse diligentia tua, atq; id robur fecisse cruditionis & stili, ut in hac erudita schola possis inter disertos numerari, At ea primū ingēs & solida laus est, te singulari Dei dono, hoc flore tuæ ætatis ita accensum esse amore uerbi Dei & pietatis, ut non solum hæc imitia, sed & totum tuorum studiorum cursum nobis uidearis Christo consecraturus. Libellum hunc in quo communis noster in domino parens Lutherus, amicū quendam, non solum monet q̄ periculosum sit, exercicia perpctua tractandi uerbi & orandi, omitttere, seu securitate, & quodam somno obtorpescere, sed & rationem candide ostendit, qua ipse sæpe languescentem, exuscitet sese, germanice bene & miro spiritu scriptum, uerbis electis & significantibus, deim pari penē, uita & igne, spiritualissimorum affectuum, adeo reddidisti, dextere & foeliciter, ut te ipsum pietatis studiosissimum & affectuum, animi uere pij uere orantis, minime rudem esse non obscure appareat. Sed parcius te hic laudabo, neq; dicam quod comperi hanc lucem, perspi-

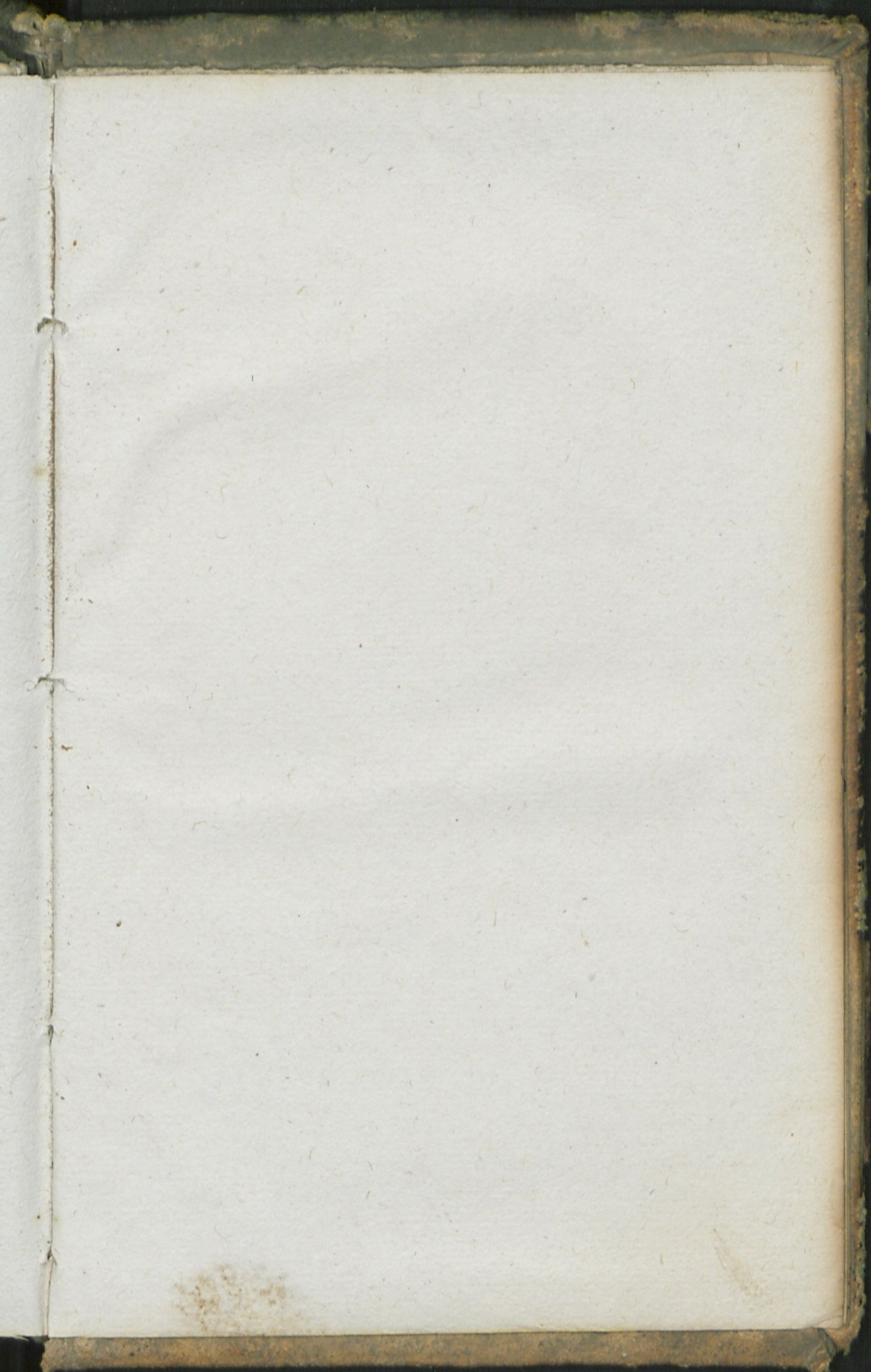
perspicuitatem & nitorem quem in reddendis germanicis præstas, ipsi Luthero & alijs doctis & pijs ualde placere, ne intempestiuo preconio, hoc sonantius ebuccinem, quod tu celandum sancte existimas. Cohortabor tamen te bono, & pio animo, ut ita latere pergas, id est demittas te coram Deo & humiliter de te sentias, nec putes te, in rebus sacris, quicquid dicturum aut scripturum, quod non est coelo, datum accipias. Nam qui ita primum una cum Christo infantulo abdunt & abscondunt sese, in præsepe Bethlehemiticum, & paupere fœno latent, hos Deus tandem, auctis donis protrahit in lucem, & coram Angelis & hominibus, suo tempore exaltat Vale, in Domino. Data

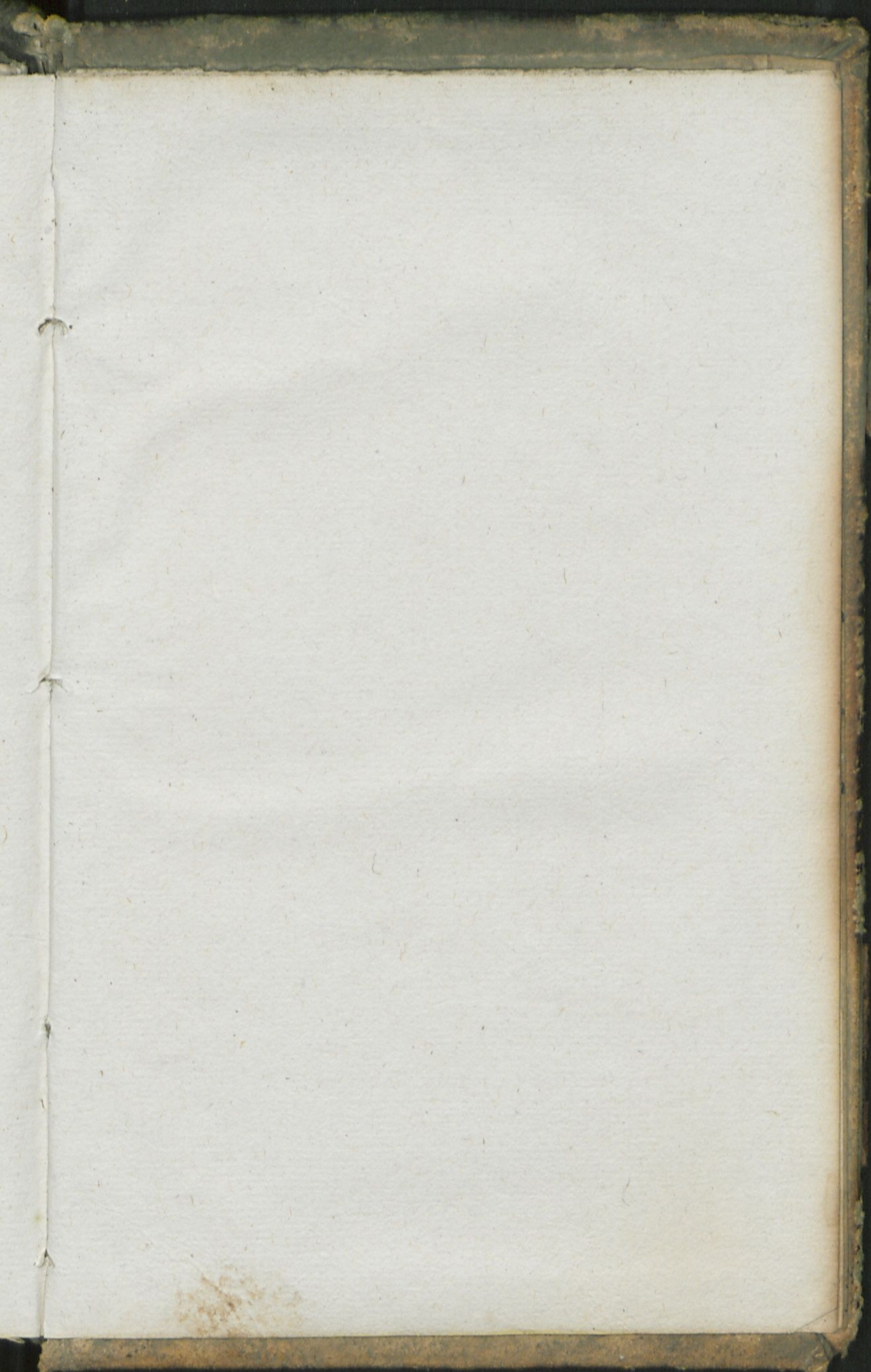
1. Ianuarij Anno Domini

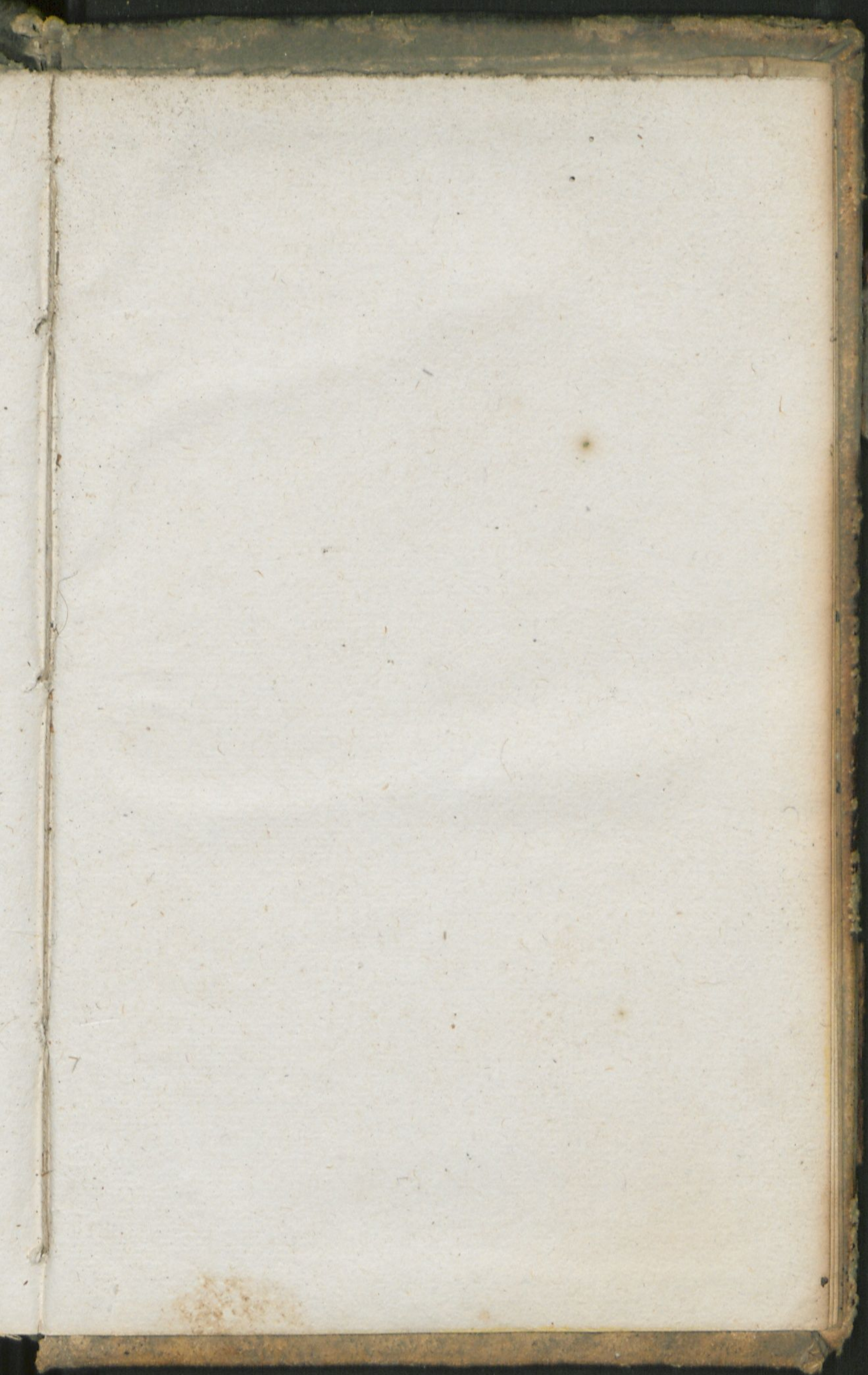
1537.

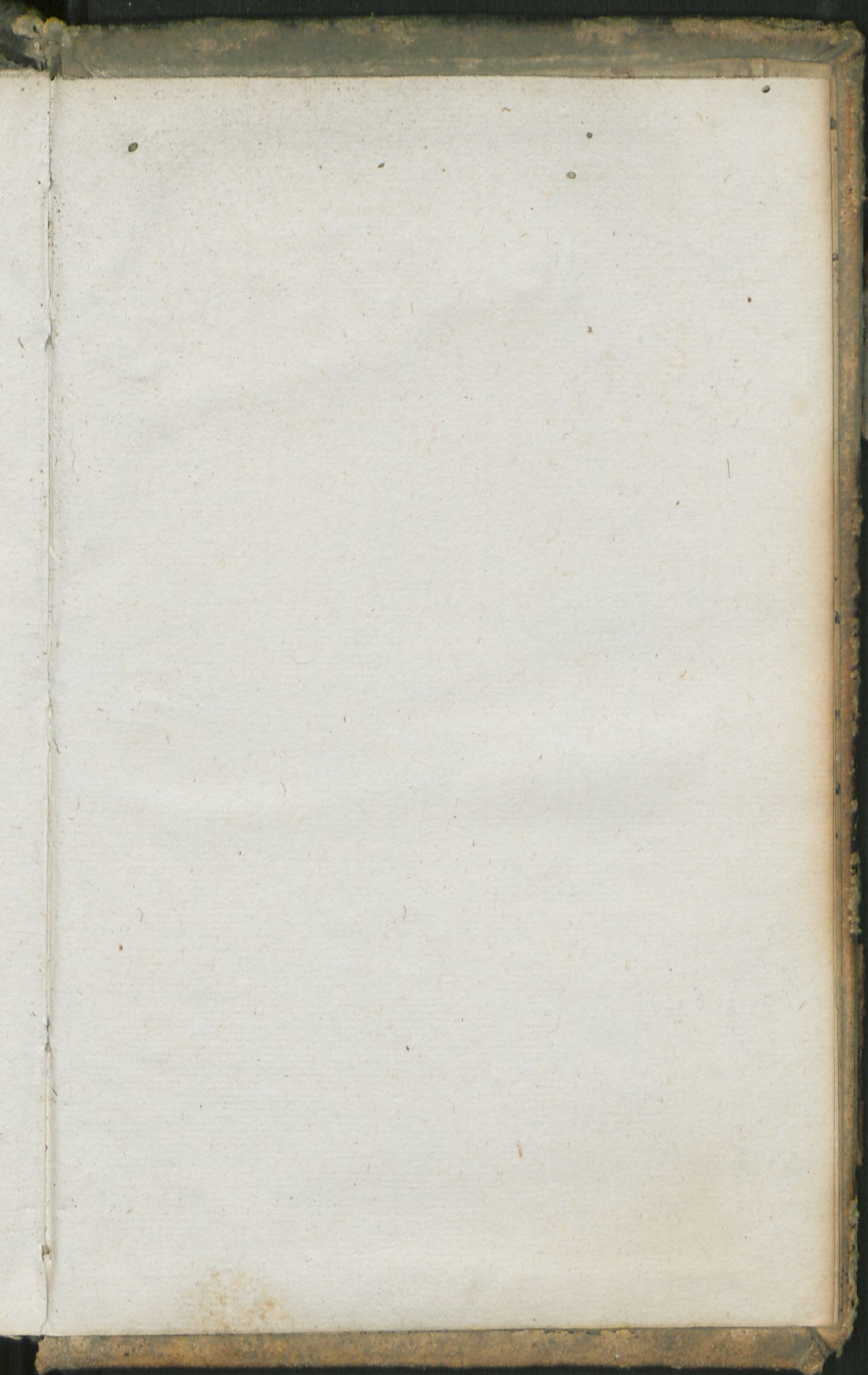
Vitebergæ excudebat
Nicolaus Schirlentz.

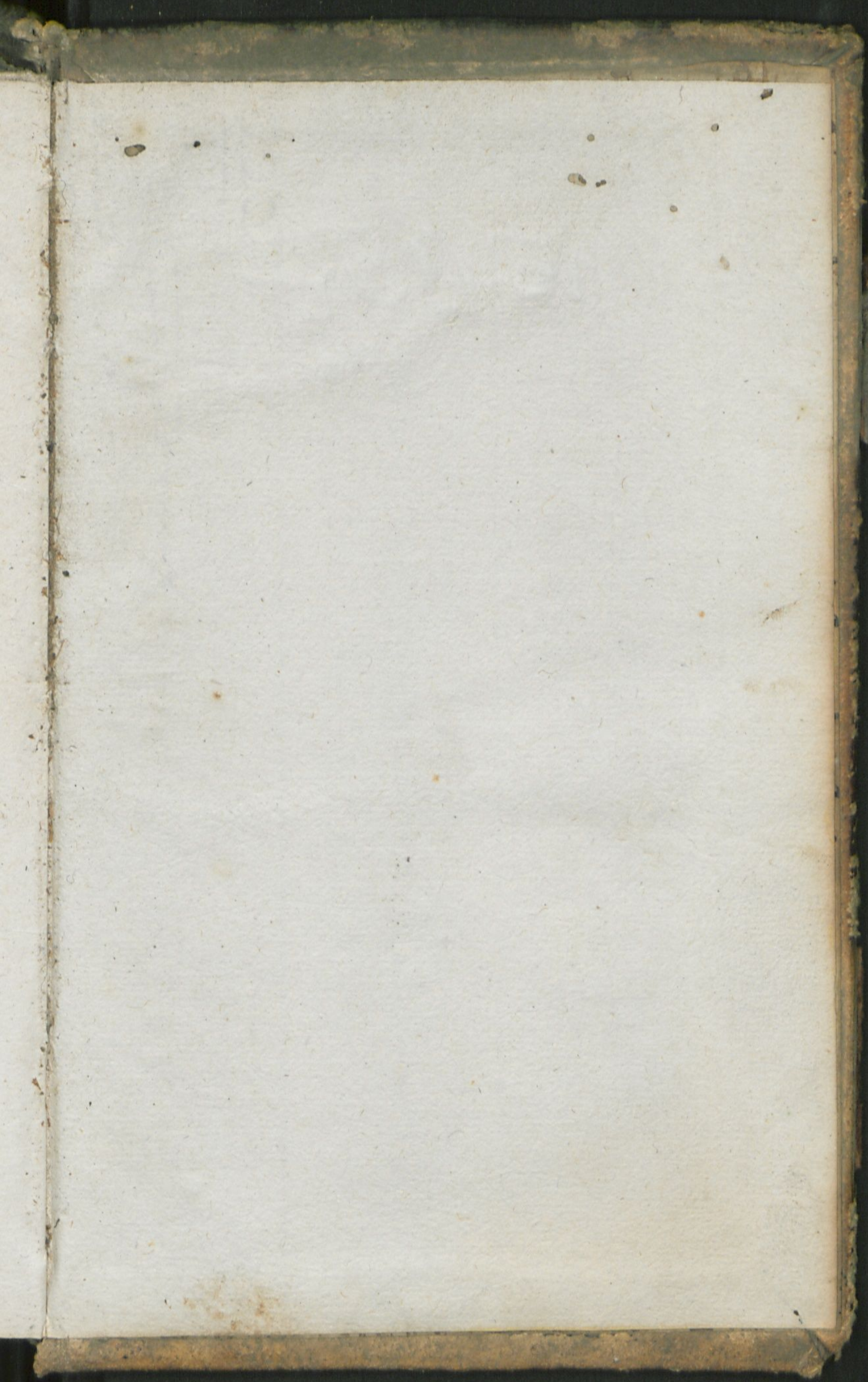

1549 57

X22 04416

ad inquit. Licet si diu potuerit ligula effusioe tamen de suslaguunt. **F**on

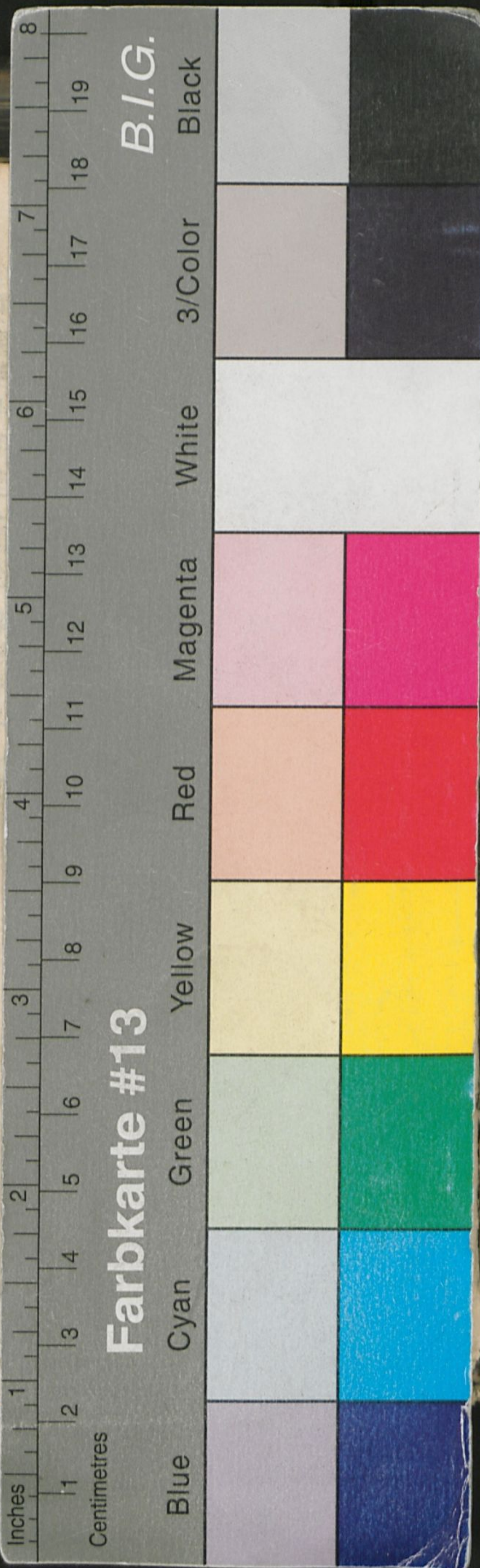
Lac e core fudere adduclauit apuz. **V**apupilli q. gna miseret. **I**quo

Cis. **A**s adleraz forulliu. **I**q. **S**erentib; tarax sus orultt uictoria. **Q**ya

Magies coepl. **M**ul. **C**u q. **S**halli. **M**it es ad eslu reguatos pperim. **D**ip

Que clar. **F**loresq; mru chorusei. **B**fellex. **I**figue genule scoz. **A**rek. **I**tru

Mundo uignu. **C**lar filou dices p. **S**iolu nos uoax. **P**ab; **Q**uaf

S I M=
P L E X E T A P=
T I S S I M V S O R A N D I M O=
dus, per D. Mart. Luth. in gra=
tiam amici cuiusdam scriptus.
Nunc Latinitate
donatus .
V I T E B E R G Æ .
Excudebat Nicolaus
Schirlentz.
1 5 3 7

